

ובגד התחתון או בשלאף ראק. וכלל זה³² חלוקי בית ושיבה חאלטן לסוגיהן ונעלי בית, אמנם אם הם נקיים הם ומהודרים באופן שלא יתבייש לקבל בהם בביתו פני אורחים חשובים וגם באפשרותו לצאת עמהם מעט לרחוב, אפשר להקל ולהתפלל עמהם, אם כי למקומות חשובים ולשמחות לא ילך עמהם, אין זה מחמת פחיתות הבגד, אלא מחמת הרגלי החיים, וכשם שיש בגדי חול ובגדי שבת וכדו'.

אמנם במלבושי השינה³³ אין להתפלל, אף שמכסים היטב כל גופו, ואף העשויים כחלוק וכדו', משום שאף בביתו לא יקבל בהם פני אורחים חשובים, זולת בחולה או זקן וחלוש שאכן גם את פני הבאים לבקרו מקבל בלבוש זה, אם כי נכון כשבאפשרותו³⁴ יתעטף עליהם במלבוש עליון או בטלית.

והפועלים ועושי המלאכה במפעלים שונים ובבתי רפואה וכדו' שיש להם חלוק עליון מיוחד לעת מלאכתם, ראוי להקפיד³⁵ שלא להתפלל בחלוק זה (זולת בשעת הדחק ואונס) ואף אם אינו מטונף ואף יקבלו פני אורחים חשובים בחלוק זה, מכל מקום שלא בשעת עבודתם יקפידו לא להיות לבוש בחלוק זה ובודאי לא

לקבל פני אורחים חשובים, ושעת התפילה אינו זמן מלאכה. ובפורים³⁶ שרבים נוהגים בתחפושת בלבוש משונה, או משונה מהרגלם, כיון שמכוסה גופם כהוגן וכהלכה המבוארת בסימן זה, ועומד באימה כלפני המלך, שפיר דמי, כיון שאינו לשם קלות ראש אלא לשם מצוה ומנהג ישראל.

בגדי חורף לסוגיהן בעת התפילה ה. מ"ב סק"ב: גם אין ללבוש בעת התפילה בתי ידים שקורין הענטשיי"ק (כפפות) כדרך עוברי דרכים וקורא אני עליהם אל תבואני רגל גאווה ויד רשעים תנידני (ב"ח). יש³⁷ שכתבו שהכוונה לכפפות יקרים שלובשים בשביל חשיבות גרידא, והלובשו כשמתפלל מיחזי כשחץ וגאווה, וכן בכפפות של פועלים בשעת מלאכתו, אבל המכסה ידיו בכפפות בעת הקור להציל מצינה ליכא איסור, ובודאי שלסובל³⁸ מצינה ומפריע לו הקור בעת התפילה מותר לו ללבוש כפפות אם הדבר יועיל לו שיוכל להתפלל ביתר ישוב הדעת ובכוונה, וכן גם יכול להתעטף³⁹ במעיל חורף ובצעף⁴⁰ וכדו' כדי לחמם עצמו כשזקוק להם עקב טבעו.

ואף במגפיים וערדלים (קאלוש"ן) מותר⁴¹

החלק העליון

החלק העליון) בודאי אין קפידא. 32. עיין בזה בשו"ת משנת יוסף שם, לקט הקמח החדש אות ט', שו"ת שבט הקהתי ח"ג סי' מ"א, ודברינו הכא בתוספת נופך, ואף הנשים כשמתפללות בחלוק בית יקפידו שיהיה נאה ונקי באופן שלא יתביישו לקבל בו פני אורחים חשובים. ומש"כ 'נעלי בית' (פאנטאפ"ל) עיין אורחות חיים ספינקא סק"ג שמצדד להקל דאין קפידא להתפלל עמהם, והיינו כשהם נאים ונקיים. 33. וכדכ' במשנ"ב שלא"ף רא"ק (מלבוש שינה) ובסקי"ב שלא"ף מי"ץ (כיפת שינה). 34. נשמת אברהם ח"א בסי' זה סק"ד. 35. וכדאיתא בגמ' (שבת קי"ד). מנין לשינוי בגדים מה"ת וכו' למדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהם קדירה לרבו אל ימזוג בהם כוס לרבו, וברש"י שהוא דרך כבוד לפני המקום, ואצ"ל שהוא בכלל דברי השו"ע לקמן סי' צ"ח סעי' ד' ראוי שיהיה לו בגדים נאים מיוחדים לתפילה. 36. שו"ת שבט הלוי ח"י סי' י"ח. 37. ס' הליכות שלמה פ"ב אות י"ח בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, וכ"ה בלקט הקמח הח' אות ח' בשם שו"ת נטע שורק סי' ו'. 38. שו"ת באר משה ח"ד סי' ל"ט, עיי"ש שעדיף כן מאשר להתפלל ביחידות בביתו בלי שיצטרך ללבוש הכפפות. 39. ערוה"ש סעי' ו'. 40. אמנם ממדת חסידות נכון לימנע מעיטוף בצעיף עכ"פ בעת שמו"ע, עיין אמרי אמת ליקוטים עמ' קי"ח בשם השפ"א בשם חידושי הרי"ם זי"ע כדי שלא יהיה הפסק בין המוח ללב (ושאני מעניבה שקישוט הוא לכתונת והחליפה וכחלק ממנו) וכן בס' זכור לאברהם פ"ז אות י"ט שהגה"צ מתור"א זצ"ל לא הוי ניש"ל באלו שכרוך הצעיף סביב לצואריהם בתפילה, זולת המצונן. 41. שו"ת משנת יוסף ח"ד סי' ד' וכדברי

בזמננו להתפלל, אם אין הם מלוכלכים ברפש וטיט וכו' כי אין נמנעים מלעמוד עמהם בפני גדולים וחשובים, אבל בניילון⁴² המכסה את כובעו מפני הגשמים אין להתפלל אלא אם כן עשוי במיוחד לכובע ומהודק יפה כפי מדת הכובע.

סעי' ו', רמ"א: ובעת זעם יש לחבק הידים בשעת התפלה וכו'. עיין בזה לקמן סי' צ"ה אות ד'.

סימן צב

תפילה

פתיחה לדיני הצריך לנקביו

א. סעי' א', שו"ע: היה צריך לנקביו אל יתפלל וכו' והני מילי שאינו יכול להעמיד עצמו שיעור הילוך פרסה⁴³. הנה, חז"ל והפוסקים נתנו לנו ג' שיעורים (מצבים) בענין הצריך לנקביו: א. מרגיש שצריך לנקביו (קטנים או גדולים) אך משער שעדיין יכול להעמיד עצמו שיעור זמן הליכת פרסה (שעה וחומש - 72 דקות). ב. צריך לנקביו ומשער שאין יכול להעמיד עצמו כשיעור הנ"ל. ג. צריך לנקביו באופן שעובר בלאו ד'בל-תשקצו' כשמתאפק ואינו יוצא.

והנה, סדרי החיים שנשתנו מאד בדור האחרון גרמו לשיבוש גם בענין זה, ובא לידי ביטוי בב' נקודות: א. בעוד שבזמניהם בני אדם היו

מסודרים בסדרי האכילה ובזמני הארוחות ובכמות ואיכות האכילה, וגם בשתיה היה סדר מסוים, בזמננו עקב ריבוי שפע סוגי המאכלים והמשקים מכל המינים והסוגים, אצל רבים כמעט שאין יום דומה לחבירו בסוגי המאכלים, וגם לרבות החטיפים למיניהם אשר רבים רגילים לאכול בין הארוחות בלי סדר ומשטר. ב. בזמניהם היה בית הכסא מחוץ לעיר, ועכ"פ רחוק ממקום המגורים, ועקב הטירחא היו אנשים מרגילים גופם בפעולת המעיים, והיו יוצאים לנקביהם בזמנים מסוימים ובמשטר מסוים, בדרך כלל ב' פעמים ביום בוקר וערב, משא"כ בזמננו עקב קלות היציאה לבית הכסא רבים מרגילים עצמם עבור כל הרגש קטן לצאת מיד לנקביהם.

ועקב שינויים אלו, לרבים יקשה לשער אם הם במצב שיכולים להעמיד עצמם עד פרסה אם לאו, וגם ישנם אנשים ששורר אצלם עצבנות רבה בכל הנוגע לענין גוף נקי, ומגבבים⁴⁴ חומרות יתירות, ומבלים זמנם על כל הרגשת התעוררות בעלמא ומפסידים זמן ק"ש ותפילה בציבור, ומכלים נפשם וגופם, במחלות מעיים שונות ובמעיים עצבניות, ומחלישים כח המעצור ומנתקים⁴⁵ שיני הכרכשתא (טחורים) וכו'.

ולכן יש לזכור הכללים הבאים: א. כל הרגשת צורך נקבים שעוברת ע"י היסח הדעת, הרי זה מוכח שאין גופו צריך לזה כלל, ואין זה בכלל "צריך לנקביו", ואינו אלא שע"י

המשנ"ב בסוף דבריו דהכל כפי המנהג, ודלא כשו"ת דעת סופר חיו"ד סוס"י ז' שהחמיר בקאלוש"ן. 42. ס' הליכות שלמה שם.

צב- 1. ואם איסורו מן התורה, או מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא - עיין סי' ג' אות ט'. 2. עיין דברים חריפים בענין ההרגל הנפסד הזה בנימוקי אור"ח סי' ג', קריינא דאיגרתא ח"א סי' שע"ה, שו"ת קנין תורה ח"ז סי' ד' שו"ת באר שרים ח"ד סי' כ"ז, ס' הכון לקראת א' ישראל ח"ב במבוא פרק ה', ובשלחן הטהור סעי' א' כתב בזה"ל "צריך לבדוק ולנקות עצמו קודם התפלה, אבל לא יבלה ימיו בזה לדחות בכל יום זמן התפלה, כי הוא מעשה יצר, והרבה פעמים נתעורר באמצע התפלה לגדולים, וזה מעצת היצה"ר לבלבל תפלתו וכו', ובס' חמדת צבי חלק שפתי צדיקים פ' וירא אות י"ג (הו"ד בקובץ לקט הלכה) בשם השפ"א שמקובל בידו מזקינא החידושי הרי"ם ז"ע שלא להחמיר בענין הנקיות לתפלה יותר ממה שנפסק בשו"ע. 3. כמוזכר בשו"ע סי' ג' סעי' ט'. 4. אשל אברהם בוטשאטש סי' ג' סעי' ג', הו"ד להלכה